

Advies betreffende de eigenheid van het beroepssecundair onderwijs

Inleiding

Het maatschappelijk belang van kwaliteitsvol beroepssecundair onderwijs is onbetwistbaar. De toekomstige slagkracht van onze economie en de kwaliteit van onze sociale leefwereld worden mee bepaald door de beroepskennis van de jongeren die zich op de arbeidsmarkt aanbieden.

Samen met het debat rond de hervormingen in het secundair onderwijs, heeft die bedenking de afdeling Technisch- en Beroepssecundair Onderwijs ertoe aangezet, na het advies dat ze op 1 juli 1997 uitbracht over het Technisch Secundair Onderwijs, ook een advies over het Beroepssecundair Onderwijs uit te werken. Het VN-verdrag over "De rechten van het kind" is ook voor het beroepssecundair onderwijs een wegwijzer voor zijn evolutie in de toekomst.

Bij het omschrijven van de eigenheid van het beroepssecundair onderwijs is de Afdeling TSO-BSO bewust uitgegaan van een optimistische kijk op dit onderwijs en de leerlingen die er school lopen. De afdeling heeft uiteraard weet van ook andere realiteiten, maar is van oordeel dat die voldoende onder de aandacht komen. De afdeling wil vooral de groeikansen van de leerlingen en de leerkrachten benadrukken, eerder dan ze vast te pinnen op hun tekorten.

De werkgroep Eigenheid van het Beroepssecundair Onderwijs die het advies voorbereidde, vergaderde op 27 januari, 5 maart, 22 april, 13 mei en 2 juni 1998. De Afdeling TSO-BSO, die de werkgroep eigenheid van het beroepssecundair onderwijs begeleidde, besprak de ontwerpen van de werkgroep in haar vergaderingen van 24 april en 15 mei 1998. Ze keurde de definitieve versie unaniem goed op 12 juni 1998 in aanwezigheid van 16 stemgerechtigde leden.

Vorbereiding op leven, op werken

In welke wereld zullen de jongeren van vandaag hun leven morgen uitbouwen? Op welke uitdagingen moet het onderwijs hen voorbereiden?

De technologie heeft onze economie in een toestand van permanente, snelle evolutie gebracht. Onder druk van de opeenvolgende technische innovaties is onze samenleving meer dan vroeger een dynamisch ontwikkelingsproces geworden. Verhoogde welstand ging samen met democratisering van het onderwijs, van de beroepswereld, van de verzorging, van het politieke, sociale en culturele leven.

Deze ontwikkeling heeft haar prijs. Haar impact op de leefwereld is overweldigend. Commercialisering dringt overal door, tot in ontspanning, sport en kunst, ja zelfs in onderwijs en opleiding. Explosieve mediatisering legt beslag op de gedachtewereld. Besteding van de gestegen vrije tijd kan problemen doen rijzen van waardebeleving en zingeving. In de beroepsfeer woedt strijd: aan de bak komen of uit de boot vallen... Het zelfwaardergevoel

van de jonge burgers staat onder zware druk. Elke valkuil is echter ook een uitdaging waarop positief en kritisch-creatief kan worden ingegaan.

De internationalisering van de economie vergroot de ruimte waarbinnen de beroepsarbeid moet worden verricht. Scherpe concurrentie dwingt tot verhoging van de productiviteit en roept om een aangepast opleidingsniveau van de werknemers. Om haar concurrentievermogen te handhaven moet onze industrie hoge toegevoegde waarde kunnen creëren. De opkomst van de kennismaatschappij stelt aan de beroepsarbeid hoge eisen van kennis en van vaardigheden: beroepsinhouden veranderen, nieuwe beroepen ontstaan. Om dualisering van de maatschappij te voorkomen en om de kwaliteit van de leefwereld te verbeteren, dringt zich, naast het zuiver marktgebonden ruilverkeer, de ontwikkeling op van niet aan marktprincipes gebonden systemen voor tewerkstelling in sectoren zoals verzorging, non-profitorganisaties en een reeks overheidsdiensten.

Op het leven in die wereld moeten jongeren voorbereid worden. Zij moeten zich tot burgers kunnen ontwikkelen met voldoende zelfvertrouwen, aanpassingsvermogen en kritische zin. Het onderwijs heeft als opdracht hen daarvoor op te voeden en hen te begeleiden in hun ontwikkeling van jeugdige veerkracht naar volwassen weerbaarheid.

De missie van het BSO

De missie van het beroepssecundair onderwijs bestaat erin jongens en meisjes te vormen tot bewuste omgang met mensen en dingen. Vanuit een realistisch zelfbeeld en een goed begrip van de wereld waarin zij leven, kunnen zij dan als jongvolwassenen hun plaats innemen in het sociaal-cultureel en economisch leven. In het beroepsopleiding ontdekkende jongeren hun mogelijkheden om op te treden als burger in de sociale en culturele levenssfeer en om in de uitoefening van een beroep bij te dragen tot het productieve potentieel van de maatschappij.

Het beroepssecundair onderwijs wil jongeren opvoeden en hun vorming begeleiden. Het streeft naar de hoogst haalbare ontwikkeling van het persoonlijk potentieel van elk van zijn leerlingen, van hun talenten, van hun intellectuele zowel als van hun emotionele capaciteiten. Het tekent voor ieder van hen daarvoor het meest geschikte leertraject uit, een leertraject dat daarenboven blijft uitdagen. Het pedagogisch-didactisch project van het beroepssecundair onderwijs is gefundeerd op waarden waaronder authenticiteit, eerlijkheid, rechtvaardigheid, loyaliteit, positieve spirituele zingeving, levensfrisheid en spontaneïteit.

De doelstelling van het BSO

Trouw aan zijn missie streeft het beroepssecundair onderwijs ernaar de vorming van de hele persoon van de jongeren een stevige inhoud te geven, zodat zij als weerbare jongvolwassenen in het sociaal-culturele en economische leven duidelijke keuzes leren maken, ook in de zinvolle besteding van de vrije tijd.

Het beroepssecundair onderwijs heeft als doelstelling jongeren te vormen tot bekwame vakmensen. Een gecertificeerde kwalificatie zal bevestigen dat de jongeren in een bepaald vakgebied een basisvorming hebben bereikt die hen geschikt maakt om in een bepaald beroep aan het werk te gaan, in dienstverband en/of als zelfstandige. Die startkwalificatie stelt de jongeren in staat zich te vervolmaken in vervolgscholing, binnen beroepspraktijk en bedrijfsopleiding of door het volgen van bijzondere nascholingen.

In het beroepssecundair onderwijs krijgen leerlingen inzicht in de samenhang van de maatschappij. Zij krijgen greep op mogelijkheden voor aanvaarding en positieve waardering in een wereld die complex is en in voortdurende evolutie. Zij leren dat hun inzet mee vorm en gestalte kan geven aan de samenleving. Zij ontwikkelen bekwaamheid tot relatievorming, integreren zich geleidelijk in het sociale leven, groeien naar weerbaarheid en gaan op weg naar een zinvol beroepsleven.

In de schoolcultuur waarin zo'n vorming kan gedijen, is er aandacht en openheid voor de intellectuele en emotionele behoeften van de leerlingen, heerst er een sfeer van geborgenheid en zorg voor opvang en ondersteuning. In die schoolcultuur ontluiken verborgen bekwaamheden en komt de creatieve aanleg van de jongeren ongeremd aan bod. Zij ervaren wat arbeidsvoldoening en dienstbaarheid kan zijn. Daarop bouwen zij hun groei naar een beroep uit, daarin vinden zij aanmoediging om hun vaardigheden te ontwikkelen in de uitvoering van opdrachten met stijgende moeilijkheidsgraad.

De beroepsopleiding houdt rekening met de actuele stand van de techniek en de technologie. Hun evolutie die aan de basis ligt van onze economische ontwikkeling, op haar beurt bron van welvaart, staat immers nooit stil. Concreet zal op basis van de voortdurend geactualiseerde beroepsprofielen die vanuit het economisch leven worden aangereikt, het beroepsonderwijs opleidingsprofielen ontwikkelen die de inhoud leveren van het vaktechnisch gedeelte van zijn aanpak.

Jongeren in het beroepssecundair onderwijs leren oplossingsmethodes die hen geleidelijk in staat stellen om zich in te werken in nieuwe projecten of om nieuwe problemen aan te pakken. Daarbij worden systematisch milieu, veiligheids- en gezondheidsaspecten betrokken. Zij doen de ervaring op dat levenslang leren een integrerend deel van het beroepsleven is. Zij gaan beseffen dat de vakkennis die ze in het beroepsonderwijs opdoen in de eerste plaats het fundament vormt waarop zij hun beroepsleven zullen uitbouwen. Daaruit groeit de bereidheid om zich te blijven nascholen.

Het beroepssecundair onderwijs brengt de arbeids- en ondernemingswereld stap voor stap dichterbij. Het wekt daarvoor bij zijn leerlingen een actieve instelling op gekoppeld aan training voor flexibiliteit en aanpassingsvermogen. Het beroepsonderwijs bevestigt de inspanning van zijn leerlingen met de uitreiking van een kwalificatiecertificaat dat hun start in het beroepsleven mogelijk maakt.

De pedagogisch-didactische aanpak van het BSO

Het beroepssecundair onderwijs hanteert een pedagogisch-didactische aanpak die gericht is op de totale persoonlijkheid van elk van zijn leerlingen. Die aanpak is sterk geïntegreerd. Brede basisvorming en specifieke vorming voor een beroepsdomein staan in voortdurende wisselwerking. De belangstelling voor de technisch-technologische vorming is de basis van waaruit het beroepsonderwijs vertrekt.

Dit beroepsonderwijs houdt rekening met de eigen persoonlijkheid van zijn leerlingen hoe heterogeen een leerlingengroep ook samengesteld kan zijn. Interne differentiatie is de regel. Het beroepsonderwijs neemt de individuele leerlingen zoals ze zijn, met hun kwaliteiten en ook met hun tekorten. Het heeft oog voor de eigen aanleg van de leerlingen en staat open voor hun eigen manier van denken, handelen en zijn.

De begeleiding van de leerlingen is erop gericht hun aanleg en begaafdheid tot hun recht te laten komen in een gepast leertraject. De begeleiding volgt van nabij hun ontwikkeling zodat diagnose, oriëntering of remediering er direct op kunnen aansluiten. De leerlingen krijgen

methodes aangereikt waarmee zij nieuwe nog ongekennde opgaven kunnen aanpakken. De vorming streeft de opbouw van persoonlijke succesverhalen na. Ze begint met activiteiten die de leerlingen hun eigen kwaliteiten doen ervaren. Dat stimuleert het vertrouwen in eigen kunnen. Beroepsonderwijs wil leerlingen bevestiging geven. Het beoogde resultaat is een positief zelfbeeld.

Levensvorming krijgt gestalte in een geïntegreerde aanpak. Algemene vakken, aangebracht op een geëigende, geëngageerde manier, vanuit de actuele leefwereld van de leerlingen, leunen aan bij hun concrete en praktische ervaring. Structuren en verbanden in school en maatschappij worden geduid en bespreekbaar gemaakt. In zo'n actieve integratie ontstaat ruimte voor incidenteel leren, voor verrassende leersituaties, voor ingrijpende leermomenten. Voorbeelden van zo'n aanpak zijn: project algemene vakken, de integratie van de technische en de praktische vakken, projectonderwijs en thematisch onderwijs.

In het beroepsonderwijs scheidt de school ruimte voor emotionele geborgenheid waarin een gevoel van erkenning en aanvaarding heerst. Dat wekt positieve verwachtingspatronen op en geeft uitzicht op de toekomst. De totale persoonlijkheid krijgt maximale kansen tot ontwikkeling. Leerlingen en leraars gaan samen op weg. Zij ontdekken ook mogelijkheden voor sociaal engagement.

In het beroepssecundair onderwijs ligt de nadruk op doe-activiteiten. De werkvormen zijn actief en creatief. De aanpak differentieert de leerstof naar inhoud en naar verwerking. De didactiek vindt ondersteuning in vakgroepwerking die de vakkenintegratie uitwerkt. De vakoverschrijdende aanpak resulteert in project- en thematisch werken.

Het mondeling en schriftelijk taalgebruik is aangepast aan de vordering van de leerlingen. Naast het cognitieve en de vaardigheidsontwikkeling spreekt het beroepsonderwijs ook het affectieve aan en geeft het bijzonder veel aandacht aan de lesbetrokkenheid van de leerlingen.

De evaluatie betreft naast het product of de inhoud zelf van een oefening, ook de afwikkeling van het proces. Naast quoteringen geeft ze beschrijvingen, waarnemingen, en communicatieve aspecten aan. De rapportering zoekt een evenwicht tussen doe-activiteiten en leerprestaties. De uitvoering van de opdrachten, in stijgende moeilijkheidsgraad, hebben een zelfevaluerend karakter. De normen voor succes zijn de leerlingen op voorhand bekend. Dat stimuleert de zin voor afwerking en de correcte uitvoering en naleving van methodes en voorschriften. Succeservaring verhoogt de motivatie, de kans op slagen en uiteindelijk het zelfwaardegevoel.

In het beroepssecundair onderwijs leren jongeren omgaan met de mensen die zij verzorgen of diensten verlenen. Ze leren allerlei benodigdheden gebruiken, gereedschappen hanteren en machines bedienen op een veilige en efficiënte manier. Voorzichtigheid en alertheid voor de veiligheid van anderen staan voorop. Zorg om orde en netheid en om de goede staat van hun werktuigen zijn essentieel.

In de loop van hun vorming komen de leerlingen van het beroepsonderwijs geleidelijk aan in nauwer contact met de wereld van de arbeid, onder meer door stages, interactieve contacten met het bedrijfsleven, participatie in miniondernemingen en leerbedrijven. De concrete beroepspraktijk komt zo binnen bereik. Het beroepsonderwijs begeleidt de jongeren stap voor stap naar de uitvoering van opdrachten en handelingen, zowel van eenvoudige, routinematige als van meer complexe taken. In de onmiddellijke confrontatie met de kwaliteit van het product, de dienst of het resultaat van hun optreden, leren de jongeren geduldig en geconcentreerd te blijven. Zij leren dat zij in de uitvoering van hun opdrachten van elkaar afhankelijk zijn en evolueren zo tot betrouwbare medewerkers die hun plaats kunnen innemen in een arbeidsteam.

De vorming en begeleiding van de leraars van het BSO

De vorming van leraars is gericht op de verwerving van agogische, orthopedagogische, pedagogisch-didactische, geïntegreerde en vakoverschrijdende kennis en vaardigheden. In de vorming van alle toekomstige leraars is de grondige kennismaking met het beroepsonderwijs een vast onderdeel. Zij leren omgaan met leerlingen die vanuit sterk uiteenlopende sociaal-culturele milieus samenkomen, vanuit specifieke leefwerelden, met elk hun eigen verhaal, achtergrond en ervaringen, gelukkige zowel als minder gelukkige. De docenten die de pedagogische vorming van de aspirant-leraars begeleiden in die kennismaking, bezitten daarom zelf een grondige kennis van het beroepsonderwijs en van het profiel van de beroepsleerling.

De pedagogische vorming zoekt van deze aspiranten in de eerste plaats opvoeders te maken. Persoonlijkheidsvorming is essentieel: de invloed van de voorbeeldfunctie van de leraar is in het beroepsonderwijs bijzonder groot. De leraar in het beroepsonderwijs is een figuur waarnaar leerlingen kunnen opkijken. Hij heeft uitstraling en een sterk inlevings- en aanpassingsvermogen. Hij is bekwaam om in liefdevolle kordaatheid, correct en rechtvaardig met zijn leerlingen afspraken te maken - en te doen naleven - over discipline, over de klas- of werkplaatsorganisatie en over de werkmethodes. Hij brengt structuur en houvast in het samenleven en samenwerken met en binnen zijn leerlingengroep.

Om les te geven in het beroepssecundair onderwijs zijn een brede vorming en een grondige specifieke vakkennis primordiale vereisten. Die vakkennis is doordrongen van alertheid voor de aspecten van veiligheid, milieu, hygiëne, gezondheid en kwaliteitszorg. Bijzonder de opleiding van de leraars technische vakken en praktische vakken omvat in de verschillende studiegebieden de technische en technologische kennis die hen in staat zal stellen om voortdurend de ontwikkelingen in hun vakgebied en aanverwante te blijven volgen. De kennis van het curriculum van het beroepsonderwijs is onontbeerlijk. Grondige vakkennis is voor de leraar in het beroepsonderwijs één van de pijlers van zijn gezag.

Leraars worden ook gevormd tot kennisoverdragers. De kunst van het onderwijzen, van het overbrengen van kennis en vaardigheden, uit zich in het beroepsonderwijs in een geïntegreerde aanpak. Basisvorming en specifieke vorming staan in directe wisselwerking. Dat vergt vaardigheid in het vertalen van klassieke leerinhouden naar de eigen context en cultuur van de leerlingen. De leraar spreekt een spontaan algemeen Nederlands en gebruikt een terminologie die voor zijn leerlingen begrijpelijk is; vaktaal moet helder en eenduidig zijn. Daarin is het beeld, uitbeelding, verbeelding en inbeelding, om het woord te ondersteunen een aangewezen hulpmiddel. Lichaamstaal en gebruik van aangepast didactisch materiaal zijn belangrijk.

Leraars beseffen dat de eigen pedagogisch-didactische aanpak van het beroepsonderwijs maar kan slagen in een vakoverschrijdend pedagogisch klimaat dat gedragen wordt door een team van gelijkgestemde collega's. Collegialiteit en teamgeest opbrengen is voor de leraar in het beroepsonderwijs een spontane behoefte.

Goed begeleide en in de opleiding geïntegreerde stages in het beroepsonderwijs en in de ondernemingswereld zijn een onderdeel van elke lerarenvorming. Contactvaardigheid in de relaties met ondernemingen dient te worden ontwikkeld. Een flexibele en alerte aanpak daarvan stelt de leraar in staat zijn onderwijs werkelijkheidsnabij te houden.

Leraars kunnen aantrekken die over een behoorlijke beroepservaring beschikken is voor de kwaliteit van het beroepssecundair onderwijs van levensbelang. Recruitering van valabele mensen uit de beroepswereld is maar mogelijk als de regelgeving omtrent werkzekerheid en remuneratie aangepast is aan de hoge eisen die aan de leraars in dat beroepsonderwijs

worden gesteld. De opleiding voor het behalen van het Getuigschrift van Pedagogische Bekwaamheid is bijzonder belangrijk en haar kwaliteit moet blijvend worden ondersteund. Een goede start is voor een leraar in het beroepsonderwijs vaak bepalend voor zijn verdere loopbaan. Daarom zorgt elke school met beroepsstudierichtingen voor opvang en interne pedagogische begeleiding van alle startende leraars in die studierichtingen. Die begeleiding zal ook waken over de permanente nascholing van de leraars door het volgen van aangepaste programma's en door stages in bedrijven of instellingen.

De structuur en organisatie van het BSO

De beroepsopleiding start na de eerste graad. De leerlingen ontvingen in de eerste graad voldoende ruime en degelijke informatie over beroepen en studies om ze te oriënteren en te begeleiden bij hun studiekeuze.

Vanaf de tweede graad streeft het beroepsonderwijs naar het overbrengen van een geheel van inhouden en vaardigheden, opgebouwd rond praktijkervaring gekoppeld aan de noodzakelijke technisch-theoretische ondersteuning. Theorie en praktijk worden voortdurend gecoördineerd.

Wil de eigen pedagogisch-didactische aanpak van het beroepsonderwijs een kans krijgen dan zijn kleine klasgroepen een strikte vereiste.

Het beroepsonderwijs gaat uit van studiegebieden en studierichtingen. Een studiegebied omvat opleidingen tot verschillende verwante beroepen.

De doelstellingen en de inhoud van de opleiding worden opgebouwd op basis van beroepsprofielen. Van daaruit worden opleidingsprofielen en vervolgens leerplannen ontwikkeld die voorbereiden op de instap in de arbeidsmarkt. Die leerplannen zijn onderworpen aan de goedkeuring van de overheid. In het beroepssecundair onderwijs zijn de pedagogisch-didactische wenken die bij de leerplannen worden aangegeven van uitzonderlijk belang.

Het derde leerjaar van de derde graad van het beroepsonderwijs is facultatief. Gemotiveerde leerlingen kiezen voor dit bijkomend leerjaar omdat ze op die manier een diploma van het secundair onderwijs kunnen verwerven. Het volgen van een derde leerjaar versterkt de tewerkstellingskansen door specialisatie in een bepaald domein van het beroep. Het groeiend zelfstandig optreden van de leerlingen geeft hen kansen tot persoonlijke ontplooiing. Ze moeten uitdrukking kunnen geven aan eigen inzichten en ideeën. Doorheen de voorafgaande jaren heeft de begeleiding naar persoonlijke verantwoordelijkheid en groeiende individuele vrijheid hen daarop voorbereid.

Het beroepsonderwijs wordt ook deeltijds georganiseerd. Deze aanpak beoogt vorming in een centrum gekoppeld aan praktijkervaring in een werksituatie.

Voor de organisatie van de stages bouwt de school een net van relaties uit met de ondernemingen en instellingen van haar regio. Het is hoogst wenselijk dat de stagemodaliteiten met de geïnteresseerde beroepssectoren worden afgesproken en vastgelegd in convenants.

De modularisering van het beroepsonderwijs die opleiding in deelgebieden van een beroep beoogt, staat voor de deur. Over de organisatie daarvan zal permanente zorg en overleg tussen onderwijs, volwassenenonderwijs en ondernemingswereld broodnodig zijn.

Het beroepsonderwijs is geschikt om aan de bedrijfswereld of aan tewerkstellingsprojecten contractonderwijs te leveren. Het is een vorm van nascholing die bijzonder doeltreffend kan georganiseerd worden en die een sterke synergie ontwikkelt tussen school en onderneming.

Contractonderwijs mag natuurlijk niet de organieke opdracht van de school in het gedrang brengen.

Contractonderwijs is een rijke bron van vernieuwing voor de vakkennis van de beroepsleraars op voorwaarde dat de materie die in dat onderwijs wordt onderwezen hun schoolopdracht overstijgt. In contractonderwijs brengt de school haar pedagogisch-didactische aanpak in en het bedrijf of de instelling een technische kennis die voor de leraar nieuw is; dan pas ontstaat de synergie die het beroepsonderwijs ten goede komt.

De uitrusting van het BSO

De studierichtingen van het BSO vergen dure uitrusting, voor een groot gedeelte dezelfde als voor de TSO-studierichtingen. In vele scholen worden daarom zowel TSO- als BSO-studierichtingen van dezelfde studiegebieden aangeboden. De juiste basisuitrusting is voor goed beroepsonderwijs een noodzaak. Per studiegebied worden lijsten aangelegd van de geschikte basisuitrusting zowel voor specifieke als voor algemene vorming. Voor de leerplannen is de vermelding van de minimale materiële vereisten trouwens voorgeschreven door de overheid.

Kosten voor onderhoud en veiligheid en investeringsuitgaven voor de vernieuwing van verouderende uitrusting vormen zware posten in de budgetten van de BSO/TSO-scholen. De uitrusting kan intensiever en rendabeler gebruikt worden als de school ze ter beschikking stelt voor contractonderwijs, voor deeltijds lerenden en voor onderwijs van volwassenen. Samenwerking met instellingen en bedrijven uit zowel de profit- als de non-profitsector is daarvoor aangewezen. Scholen fungeren als kennis- en opleidingscentra voor de bedrijven en instellingen van hun regio. Het is aan te bevelen dat tussen het onderwijs en de beroepssectoren convenants afgesloten worden waarin die sectoren zich engageren om bij te dragen in de investeringsuitgaven voor de uitrusting van de scholen. Tegelijk bevatten zulke convenants concrete afspraken omtrent de afstemming van het onderwijs op de noden van de betrokken beroepssectoren.

Slotbeschouwing

Het beroepssecundair onderwijs biedt jongeren een school waar zij aanvaard worden als personen met eigen karakter, aanleg, kwaliteiten en tekorten. Zij vinden in die school een leef- en opvoedingsgemeenschap waarin zij hun persoonlijkheid kunnen ontwikkelen. Een positief en realistisch zelfbeeld is daarvan het resultaat. Leraars en leerlingen streven samen naar de verovering van een vakgebied. Zich stap voor stap bewustworden van "meesterschap" in een beroep is de voedingsbodem voor het zelfwaardegevoel van de jongeren die afstuderen in het beroepssecundair onderwijs.

Leraars in het beroepssecundair onderwijs verdienen een maatschappelijke waardering vergelijkbaar met die van de operationele leidinggevende niveaus in het bedrijfsleven. Het beroepsonderwijs kan zijn missie maar waarmaken als het over bekwame leraars kan beschikken.

Een degelijke beroepsopleiding betekent voor veel jongeren een reële opstap naar sociale promotie. Het maatschappelijk belang van kwaliteitsvol beroepsonderwijs en de positieve invloed daarvan op de kwaliteit van de sociale leefwereld mogen geen enkel beleid onverschillig laten.

voorzitter : Louis Jacobs
secretaris : Luc Van Paemele